

Kulturno-istorijska info karta Petrovaradinske tvrđave, Dunavskog Gibraltara, autora Vojislava Devića, koja je svetlost dana doživela krajem 2012. godine, predstavlja studiozan, stručan i značajno predstavljeni pregled istorijskog nasleđa i kulturnog blaga ovog velebno zdanja podignutog na četrdesetometarskoj Petrovaradinskoj steni, i tako je pretenciozan zahvat, kojim je autor pokušao da obuhvati prošlost i sadašnjost, događaje, ličnosti, građevine i legende, u potpunosti uspeo.

Ako niste znali da se Petrovaradinska tvrđava nalazi na 1255. kilometru toka Dunava (Fison, Ister, Mamaos, Danube, Danubius, Donau, kako se kroz vreme zvao), na 80 kilometara od Beograda, na obodu Fruške gore (Alma Monsa), na njegovom najužem delu koji gleda Srpsku Atinu ili Novi Sad, onda to možete saznati upravo preko ove karte. Biser baroknog fortifikacijskog graditeljstva XVIII veka, Petrovaradinska tvrđava, pod imenom Cusum, prvi put se spominje kao važno utvrđenje rimskog Limes-a. Kao grad Petrikon, pominje se u vreme Vizantije, i u prvom krstaškom pohodu na Svetu zemlju 1096. godine. U XIII veku ugarski kralj Bela IV darovao je monaškom redu cistercita prostor na njoj da podignu Belakutsku opatiju (Belafons). Pod osmanlijskom vlašću bila je od 1526. do 1691. godine, od pohoda Sulejmana Veličanstvenog na Budim, do austrijske prevlasti. Po sistemu vojnog arhitekta Sebastijana Vobana, i projektima austrijskih inženjera od 1692. do 1780. izgrađena je Gornja tvrđava, Hornverk, Donja tvrđava, Wasserstadt i Podgrađe objedinjeno jedinstvenom zvezdolikom spoljnom linijom odbrane, sa pojasevima dubokih vodenih ili suvih šančeva i zemljanih nasipa, i u to vreme predstavljala je najjaču i najsavremenije naoružanu tvrđavu Austrijske monarhije. Preživela je silne ratove i bombardovanja, a 1951. godine, otvaranjem svojih kapija za civilnu upotrebu, kako kaže njen autor, gospodin Dević, počela je da živi svoj „deveti“ život, preobražena od vojnog objekta u „mirotvornu-gotovost i spremnost da postane stalni EKSPLO arheologije, istorije, umetnosti, komunikacije i susretanja civilizacija, kultura i religija“.

Iz ove info karte možete lako pročitati gde se nalazi Arsenal ili Topovnjača ili Mamulina kasarna, danas Muzej grada Novog Sada, Paradni plac, Oficirski paviljon, Kapija Ludviga Badenskog, Leopoldova, Molinarijeva i Kamenička kapija, te Kapija Hornverk i Karla VI, Barutana Sv. Elizabete, Inocentijev bastion, Bastion Ludviga Badenskog, Josifa I, cara Leopolda I, carice Marije Terezije, Jednostavna i Duga kasarna, te Veliki ratni bunar koji se napaja izvorskom vodom sa dubine od 60 metara i rezervni ratni bunar cara Josifa II, dubok 39 metara. Na karti je obeležen železnički tunel probijen između 1881. i 1883. godine po uputima inženjera Karla Bauma (Karl Baumann) pošto je podignut železnički most između novosadske i petrovaradinske strane, koji je povezivao prugu Budimpešta-Zemun.

U kasarni Hornverk, spratnoj klasicističkoj zgradi „na lakat“ danas se nalazi Muzička akademija

Univerziteta u Novom Sadu, a današnji Vojno-medicinski centar (Vojna bolnica) je ukazom austrijskog cara Josifa I, 1786. godine lavirinski kompleks franjevačkog samostana pretvoren u vojni špital. Ipak, najveće interesovanje od strane posetilaca tvrđave iskazano je prema četvorospratnom spletu saobraćajnih i bojnih tunela i linija dužine od 16 km koji predstavlja skrivenu, mudro osmišljenu podzemnu logističku i komunikacionu podršku odbrani tvrđave i zaštitu od svih osvajanja.

Sultan Sulejman Veličanstveni, markgraf i vojskovođa Ludvig Vilhelm Badenski, car Leopold I, markiz Sebastijan le Pretr de Voban, grof Luidi Fernando Marsilji, car Josif II, princ Evgen Savojski, vožd Karađorđe Petrović, ban Josif Jelačić, car Franc Josif I, Vasa Pelagić, kralj Aleksandar I Karađorđević, maršal Josip Broz Tito, vajar Jovan Soldatović, pesnik Miroslav Antić, samo su neka od značajnih imena koja su svoje živote ili makar jedan njihov do vezali za Petrovaradinsku tvrđavu.

Osim osamdesetak umetnika koji su danas raspoređeni po ateljeima duž tvrđave, i čine najveću umetničku zajednicu u Evropi, danas se na tvrđavi nalaze i Zavod za zaštitu spomenika grada Novog Sada, Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture, Muzej grada Novog Sada, Istorijski arhiv grada, Astronomsko društvo i Planetarijum, Republički hidrometeorološki zavod Srbije, hotel „Leopold“, brojni restorani i kafei, konjički klub „Petras“, Sreličarski klub NS2002, i još mnogo toga što treba obići, videti, saznati.

I upravo, ovakva izdanja su provokativna kako za proveru našeg znanja, tako i za inspiraciju i znatiželju, neko šire interesovanje za nešto najlepše i najvrednije što Novi Sad ima. Petrovaradinska tvrđava nije samo ukras grada, ona je svedočanstvo prošlosti ali i nezaobilazan spomenk kulture koji živi dinamičnim životom, i to ne samo u dane EXIT-a.